

УДК 338.516:336.71

*Т. Г. Савченко, д-р екон. наук, доцент, доцент кафедри банківської справи
ДВНЗ “Українська академія банківської справи Національного банку України”*

ВИКОРИСТАННЯ РИНКОВИХ ІНДИКАТОРІВ ТРАНСФЕРТНОГО ЦІНОУТВОРЕННЯ ЯК НАПРЯМОК УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ БАНКУ

У статті проведено порівняльний аналіз індикаторів вартості фінансових ресурсів національного та міжнародних грошових ринків. Сформовано пропозиції щодо використання даних індикаторів як орієнтирів трансфертних цін банків України.

Ключові слова: трансфертна ціна, управлінський облік, ринкові індикатори.

Постановка проблеми. Управлінський облік і трансфертне ціноутворення перебувають у діалектичному взаємозв'язку: з одного боку, управлінський облік виступає інформаційною основою для розрахунку трансфертних цін, а з іншого, трансфертне ціноутворення використовується для вирішення ряду ключових завдань управлінського обліку: оцінка ефективності та управління ризиками центрів відповідальності, оптимізація внутрішньобанківського перерозподілу ресурсів і т.д. Ринковий метод є оптимальним способом визначення трансфертних цін, який дозволяє ефективно вирішувати більшість управлінських завдань банківського менеджменту, пов'язаних із регулюванням внутрішньогосподарських операцій банку.

Однак даний метод може застосовуватись лише при наявності якісних ринкових індикаторів, які будуть використовуватись як база для розрахунку трансфертних цін. Сутність проблеми полягає у тому, що значна кількість вітчизняних банків при розрахунку трансфертних цін орієнтуються на внутрішні витрати, а не на ринкові індикатори. Таким чином, дана робота спрямована на обґрунтування можливості та визначення напрямків більш повного використання ринкових індикаторів трансфертних цін банками України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Відомі закордонні та вітчизняні фахівці з управлінського обліку у своїх роботах [1, 12, 13] постійно підкреслюють важливість застосування адекватних методів трансфертного ціноутворення для ефективного досягнення цілей даного виду обліку. У публікаціях щодо трансфертного ціноутворення у банку [2, 3, 4, 5] наголошується на доцільності застосування ринкового методу трансфертного ціноутворення за умови наявності відповідних ринкових індикаторів.

Мета статті полягає у визначенні напрямків більш повного використання ринкових орієнтирів при встановленні трансфертних цін за операціями комерційних банків України.

Виклад основного матеріалу. Ефективна система трансфертного ціноутворення передбачає диференціацію трансфертних цін у розрізі строків та валют. Таким чином, дані параметри будуть ключовими при дослідженні ринкових орієнтирів трансфертного ціноутворення.

Комерційний банк може використовувати індикатори певного ринку як орієнтири трансфертної ціни за умови дотримання трьох основних умов: ринок повинен характеризуватись прийнятним рівнем конкуренції, динаміка індикаторів даного ринку повинна бути відносно стабільною, банк повинен мати доступ до даного ринку. Рівень конкуренції на вітчизняному ринку банківських послуг та окремих його сегментах досить детально був проаналізований нами у монографії “Система трансфертного ціноутворення в комерційних банках” [5, с. 145–153]. За результатами аналізу зроблено висновок про прийнятний рівень конкуренції на банківському ринку України в цілому та окремих його сегментах. Зокрема, встановлено, що ринки банківських депозитів та кредитів характеризуються досить високою конкуренцією.

Для підтвердження даних висновків зазначимо, що протягом 2006–2012 років кількість банків, що мають ліцензію НБУ на здійснення банківських операцій, коливалась у межах 170–184 установи та істотно не змінилась внаслідок фінансової кризи. Даний показник є досить значним, усереднена частка ринку для кожного банку становить лише 0,59–0,54 %, що свідчить про схожість з ринком чистої конкуренції. Крім того, більшість банківських продуктів характеризуються істотною стандартизацією, що обмежує монопольну владу найбільших учасників ринку. Контроль над цінами досить обмежений і можливий лише тимчасово з боку найбільших банків. Для вступу на банківський ринок України існують певні вимоги (визначені законом “Про банки та банківську діяльність”), однак вони не закривають можливість відносно простого входу у галузь для нових учасників.

Рівень конкуренції з іноземними банками може бути оцінено на основі частки іноземного

© Т. Г. Савченко, 2013

капіталу в загальному обсязі статутного капіталу банківської системи України. Даний показник за результатами 2006 року досягнув 35 % і протягом 2007–2012 років коливався у межах 35–42 %.

Відповідно до міжнародних підходів, якщо клієнти підтримують зв'язок із кількома банками та активно користуються банківськими послугами, то це є свідченням конкурентного ринку. Для кількісної оцінки даного критерію проаналізуємо кількість клієнтів банку та кількість діючих банківських рахунків. Відповідно до даних офіційного сайту НБУ станом на 01.01.2013 176 банків обслуговували 129,7 млн клієнтів – фізичних осіб та 2,1 млн клієнтів – юридичних осіб (резидентів та нерезидентів), які відкрили поточні та вкладні рахунки. Загальна кількість відкритих рахунків клієнтів на звітну дату склала 182,9 млн (у тому числі 54,6 млн рахунків, відкритих в Ощадбанку до 02.01.1992). Отже,

можна зробити висновок про істотне проникнення банківських послуг у всі соціальні групи населення, що є додатковим підтвердженням досить високого рівня конкуренції на даному ринку. Також враховуючи істотне перевищення кількості клієнтів банків та їх рахунків над фактичною кількістю населення України, можна зробити висновок, що багато фізичних осіб одночасно є клієнтами декількох банків. Таким чином, можна констатувати наявність досить високого рівня конкуренції на українському ринку банківських продуктів.

Визначимо ставки грошових ринків, які можуть стати орієнтирами для розрахунку трансфертних цін за операціями вітчизняних банків (табл. 1). Ринкові індикатори визначено у розрізі основних валют, за якими вітчизняні банки здійснюють свої операції.

Таблиця 1 – Ринкові індикатори, що можуть потенційно використовуватись для визначення базових трансфертних ставок

Валюта	Орієнтири грошового ринку	Строковість розрахунку ¹
UAH	KIACR	o/n, 1 w, 3 w, 1m, 2m, 3m
	KIEVPRIME	o/n, 1 w, 1m, 2m, 3m
	UIRD	3m, 6m, 9m, 1y
USD	LIBOR (USD)	o/n, 1 w, 2 w, 1m, 2m, 3m, 4m, 5m, 6m, 7m, 8m, 9m, 10m, 11m, 1y
EUR	EURIBOR	1 w, 2 w, 3 w, 1m, 2m, 3m, 4m, 5m, 6m, 7m, 8m, 9m, 10m, 11m, 1y
	LIBOR (EUR)	o/n, 1 w, 2 w, 1m, 2m, 3m, 4m, 5m, 6m, 7m, 8m, 9m, 10m, 11m, 1y
RUB	MIBOR	o/n, 1w, 1m, 3m, 6m, 1y
	MosPrime	o/n, 1 w, 2 w, 1m, 2m, 3m, 6m
	RIBOR	o/n

¹Умовні позначення: o/n – овернайт, w – тиждень, m – місяць, y – рік

Як видно з табл. 1, більшість ринкових індикаторів розраховуються за строками від 1 дня до 1 року з періодичністю, кратною 1–3 місяцям. Для операцій, які перевищують строк один рік, трансфертна ціна може розраховуватись на основі внутрішніх витрат або на основі інших, визначених менеджментом банку, орієнтирів. Також потрібно підкреслити, що зазначені індикатори повинні використовуватись як база для розрахунку трансфертних цін. Фактична величина трансфертної ціни визначається шляхом додавання (віднімання) різних видів маржі до (від) базової ставки. Проведемо порівняльний аналіз потенційних індикаторів та визначимо орієнтири, які можна використовувати для розрахунку трансфертних ставок у розрізі строків та валют. Дослідження буде проводитись на основі вивчення методики розрахунку ринкових індикаторів, співставлення строковості запропонованих трансфертних цін зі строковістю розрахунку ринкових індикаторів, а також оцінки волатильності ринків.

Основним потенційним орієнтиром для визначення трансфертних ставок за операціями у доларах США виступає ставка LIBOR для долара США (London Interbank Offered Rate). Даний показник являє собою середньозважену відсоткову ставку за міжбанківськими кредитами, які пропонують ресурси на строки від 1 дня до 12 місяців на лондонському міжбанківському ринку. Активне використання ставки LIBOR, як ключового орієнтира міжнародного грошового ринку, зумовлене високою ліквідністю лондонського міжбанківського ринку та об'єктивністю і прозорістю механізму розрахунку даного індикатора. Ставка LIBOR розраховується з початку 1986 року Британською Банківською Асоціацією (British Bankers' Association (BBA)) і є найбільш поширеним орієнтиром короткострокових відсоткових ставок у всьому світі. Дана ставка визначається у розрізі десяти основних валют: долар США, євро, англійський фунт стерлінгів, японська єна, канадський долар, швейцарський

франк, австралійський та новозеландський долар, шведська та датська крони [7]. Банки-контриб'ютори, на основі яких розраховується LIBOR, кожного робочого дня повідомляють свої ставки Британській Банківській Асоціації.

Далі розглянемо доступні орієнтири для трансфертних ставок у євро. Встановлено, що такими орієнтирами можуть бути LIBOR (розрахований для євро) та EURIBOR. З метою обґрунтування оптимального ринкового орієнтира для банків України проведемо порівняльний аналіз зазначених вище альтернативних індикаторів.

Ставка EURIBOR (European Interbank Offered Rate) є середньозваженою ставкою міжбанківсь-

кого ринку кредитних ресурсів у євро. Показник розраховується агентством Reuters. Розрахунок ставки є подібним до методики розрахунку LIBOR та здійснюється за строками від 1 тижня до 12 місяців [8]. Для підвищення об'єктивності розрахунку EURIBOR отримують дані кількох десятків банків з першокласним рейтингом та найбільшим обсягом операцій на грошовому ринку країн зони євро.

Проведемо порівняльний аналіз банків-контриб'юторів, за ставками яких розраховувались у 2012 році ставки LIBOR для євро та EURIBOR (табл. 2).

Таблиця 2 – Банки-контриб'ютори для розрахунку ставок EURIBOR та LIBOR (EUR)

Країна	EURIBOR	LIBOR (EUR)
Австрія	Erste Group Bank AG	–
Бельгія	Belfius, KBC	–
Фінляндія	Nordea, Pohjola	–
Франція	BNP – Paribas, Société Générale, HSBC France, Natixis / BPCE, Crédit Agricole s.a., Crédit Industriel et Commercial CIC, Banque Postale	Société Générale
Німеччина	Landesbank Berlin, Commerzbank, Deutsche Bank, DZ Bank Deutsche Genossenschaftsbank, Landesbank Baden-Württemberg Girozentrale, Norddeutsche Landesbank Girozentrale, Landesbank Hessen - Thüringen Girozentrale	Deutsche Bank AG
Греція	National Bank of Greece	–
Ірландія	AIB Group, Bank of Ireland	–
Італія	Intesa Sanpaolo, Unicredit, Monte dei Paschi di Siena, UBI Banca	–
Люксембург	Banque et Caisse d'Épargne de l'État	–
Нідерланди	ING Bank	Rabobank
Португалія	Caixa Geral De Depósitos (CGD)	–
Іспанія	Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, Banco Santander Central Hispano, CECABANK, CaixaBank S.A.	–
Інші європейські банки	Barclays Capital, Den Danske Bank, Svenska Handelsbanken	Barclays Bank plc HSBC, UBS AG, The Royal Bank of Scotland Group, Lloyds Banking Group
Міжнародні банки	Bank of Tokyo – Mitsubishi, J.P. Morgan Chase & Co., UBS AG	Citibank NA, Bank of Tokyo-Mitsubishi UFJ Ltd, Credit Suisse, JP Morgan Chase, Mizuho Corporate Bank, Royal Bank of Canada, Abbey National plc

Джерело: сформовано автором на основі [7; 8]

Як видно з таблиці, ставка LIBOR розраховувалась на основі даних 15 банків, більшість із яких базуються у країнах, що не використовують євро як основну валюту. Останній перегляд банків-контриб'юторів для даної ставки відбувся у травні 2012 року, однак перелік банку за його результатами не змінився. Ставка EURIBOR на кінець 2012 року визначалась на основі даних 39 банків, більшість із яких функціонують у країнах єврозони. Також слід зазначити, що при визначенні ставки EURIBOR враховуються показники багатьох міжнародних банків (BNP – Paribas, Crédit Agricole, Unicredit і т.д.), які мають дочірні банківські установи в Україні.

Таким чином, даним дочірнім банкам при розрахунку трансфертних цін доцільно орієнтуватись на ставку EURIBOR.

Дослідження волатильності цінних індикаторів лондонського та європейського ринків міжбанківського кредитування у євро проводилось у розрізі строків, за якими ми рекомендуємо вітчизняним банкам проводити мінімальну диференціацію трансфертних цін. Додатковими обмеженням є строки, за якими розраховуються індекси (табл. 3). Базою для розрахунку є щомісячні (станом на перше число звітного місяця) значення LIBOR (EUR) та EURIBOR за 2011 рік та перше півріччя 2012 року.

Таблиця 3 – Порівняльний аналіз волатильності ставок EURIBOR та LIBOR (USD)

Строк	Дисперсія		Середнє квадратичне відхилення		Коефіцієнт варіації, %	
	EURIBOR	LIBOR (EUR)	EURIBOR	LIBOR (EUR)	EURIBOR	LIBOR (EUR)
o/n	x	0,11	x	0,33	x	52,32
1w	0,12	0,12	0,35	0,34	43,90	46,22
3m	0,10	0,10	0,32	0,32	25,72	27,73
6m	0,09	0,09	0,29	0,30	19,70	20,57
12m	0,10	0,10	0,32	0,32	17,38	17,55

Джерело: розраховано автором на основі [7; 8]

За результатами наведених у таблиці 3 розрахунків можна зробити висновок щодо незначної волатильності ставок LIBOR (EUR) і EURIBOR. Також можна стверджувати, що протягом досліджуваного періоду ставки EURIBOR були більш стабільними: коефіцієнт варіації ставок EURIBOR нижчий за аналогічний показник за ставками LIBOR (EUR) у розрізі усіх строків. Враховуючи більшу ліквідність європейського грошового ринку (за операціями у євро) та меншу волатильність ставок EURIBOR, при розрахунку трансфертних ставок у євро вітчизняним банкам доцільно як орієнтир використовувати ставку EURIBOR.

Альтернативними орієнтирами для трансфертних ставок у гривні розглядалась три ринкові індикатори: KIACR, KievPrime та UIRD. Дослідимо методичні засади розрахунку даних індикаторів. KIACR – середньозважена ставка міжбанківського кредитування, яка розраховується щомісячно на підставі даних за міжбанківськими договорами щодо процентних ставок за наданими кредитами у розрізі відповідних строків. Розрахунок здійснюється за двома валютами (гривня та долар США) та у розрізі шести строків (див. табл. 1). Ставка використовується банками для визначення суми очікуваного відшкодування за цінними паперами. Інформація щодо розміру KIACR щомісячно доводиться Національним банком України для банків другого рівня.

KievPrime – індекс процентних ставок українського міжбанківського ринку в гривні. Розраховується на основі котирувань, наданих великими українськими банками (табл. 4). Методика розрахунку KievPrime є подібною до LIBOR та EURIBOR.

UIRD (Ukrainian Index of Retail Deposit Rates) – індикативна ставка, що розраховується за спільною методикою компанії “Thomson Reuters” та Національного банку України на основі номінальних ставок ринку депозитів фізичних осіб, які оголошуються провідними учасниками даного ринку. Список банків, які оголошують ставки, формується на підставі даних про

портфель депозитів фізичних осіб. Станом на 01.05.2011 індекс UIRD розраховувався на основі показників 20 банків-учасників (табл. 4).

Ставки, що оголошуються банками, є індикативними даними і відображають рівень процентних ставок, за якими банки-учасники в момент оголошення ставок готові приймати депозити вкладників-фізичних осіб відповідно до законодавства України. Для розрахунку індексу використовуються номінальні ставки банку по “класичному” депозиту для стандартних сум на відповідні строки (3, 6, 9 та 12 місяців). “Класичним” вважається депозит для фізичної особи – нового вкладника, без права поповнення до кінця строку, з виплатою процентів у кінці строку. Розміри депозиту – стандартизовані: в українській гривні – 100 000, в доларах США та євро – по 10 000 одиниць відповідної валюти [9].

Потрібно підкреслити, що індекс UIRD почав розраховуватись лише з 18 травня 2011 року. Безумовною перевагою даного показника є орієнтація на роздрібний (а не на міжбанківський) сегмент грошового ринку України, що дозволяє істотно збільшити строки, за якими розраховується даний індикатор: у порівнянні із міжбанківськими індикаторами KIACR та KievPrime, індекс UIRD додатково розраховується для строків 6, 9 та 12 місяців. Крім того, порівняльний аналіз банків-контриб'юторів для розрахунку індексу KievPrime та UIRD (табл. 4) дає підстави сформулювати висновок щодо більш широкої та диверсифікованої бази розрахунку для останнього індексу.

Зокрема, індекс UIRD розраховується як за ставками банків, що контролюються вітчизняними інвесторами, так і за ставками банків, які перебувають під контролем нерезидентів. З іншого боку, при розрахунку показника KievPrime використовується інформація лише одного українського банку (Укрексімбанк), а всі інші банки є дочірніми структурами міжнародних фінансових груп.

Таблиця 4 – Банки-контриб'ютори для розрахунку ставок KievPrime та UIRD

KievPrime	UIRD
1. Райффайзен Банк Аваль.	1. ПриватБанк.
2. Креді Агріколь Банк.	2. Ощадний Банк України.
3. Укрексімбанк.	3. Райффайзен Банк Аваль.
4. ІНГ Банк Україна.	4. УкрСиббанк.
5. Ерсте Банк.	5. Укрексімбанк.
6. ВТБ Банк.	6. Уксоцбанк.
7. УкрСиббанк.	7. Банк "Форум".
8. Укрсоцбанк.	8. "Фінанси та Кредит"
9. Універсал Банк	9. Брокбізнесбанк
	10. ВТБ Банк.
	11. Перший Український Міжнародний Банк.
	12. Дельта Банк.
	13. Альфа-Банк.
	14. "Південний".
	15. Кредитпромбанк.
	16. "Хрещатик".
	17. Віейбі Банк.
	18. Промінвестбанк.
	19. Банк "Кредит Дніпро".
	20. Дочірній Банк Сбербанку Росії

Джерело: сформовано автором на основі [9]

Враховуючи той факт, що у структурі зоб'язань банків України частка депозитів фізичних осіб є найбільшою, а також враховуючи структуру та кількість банків-контриб'юторів, доцільно як орієнтир для встановлення трансфертних цін у гривні строком від 3 до 12 місяців використовувати включно індекс UIRD. Для визначення орієнтира у гривні для строків до 3 місяців дослідимо варіацію ставок KIACR та KievPrime (табл. 5).

З розрахунків можна зробити висновок про вищу волатильність ставок KIACR у порівнянні зі ставками KievPrime. Отже, при розрахунку трансфертних ставок у гривні для строків до 3 місяців банкам України доцільно як орієнтир використовувати ставку KievPrime.

Далі дослідимо потенційні ринкові орієнтири розрахунку трансфертних цін за операціями у російських рублях.

Таблиця 5 – Порівняльний аналіз волатильності ставок KIACR та KievPrime

Строк	Дисперсія		Середнє квадратичне відхилення		Коефіцієнт варіації, %	
	KIACR	KIEVPRIME	KIACR	KIEVPRIME	KIACR	KIEVPRIME
o/n	0,66	0,21	0,81	0,46	34,70	28,40
1w	3,34	0,69	1,83	0,83	43,43	27,44
2m	9,99	3,46	3,16	1,86	33,38	28,36

Як зазначалось у таблиці 1, орієнтирами трансфертного ціноутворення за даними операціями можуть бути індекси MIBOR, MosPrime та RIBOR. MIBOR (Moscow Interbank Offered Rate) – середня процентна ставка надання міжбанківських кредитів, що оголошується банками московського регіону.

Методика розрахунку ставки MIBOR ґрунтується на розрахунку середньоарифметичного значення ставок банків (які надають понад 80 % загального обсягу розміщення міжбанківських кредитів) на підставі даних відповідних форм звітності Центрального банку Росії. Дана ставка розраховується відповідно до Вказівок Банку Росії № 2332-У від 12 листопада 2009 року [6]. MIBOR розраховуються тільки за однією валютою – російським рублем за строками від одного дня до одного року.

MosPrime (MosPrime Rate – Moscow Prime Offered Rate) – індикативна ставка, що розраховується Національною валютною асоціацією на підставі ставок за рублевими кредитами (депозитами) на московському грошовому ринку строком overnight, 1 і 2 тижні, 1, 2, 3 та 6 місяців [10]. Список банків-контриб'юторів переглядається

раз на рік і у 2012 році складався із десяти установ. При вирішенні питання щодо доцільності включення окремого банку до зазначеного переліку враховується: їх репутація, фінансовий стан, обсяг операцій і наявність досвіду роботи на московському грошовому ринку. Ставка встановлюється щодня і відображає ціну, за якою зазначені банки можуть надавати позики першокласним фінансово-кредитним установам.

RIBOR (Rouble InterBank Overnight Rate) – індикатор грошового ринку російського рубля, що формується на основі реальних угод в електронній системі торгів Delta, а не на основі індикативних котирувань (як MIBOR та MosPrime). Розраховується Московською міжнародною валютною асоціацією лише для кредитів overnight та публікується двічі на день [11]. Внаслідок відсутності котирувань даного індексу для інших строків використання його як орієнтира для трансфертного ціноутворення ми вважаємо недоцільним.

З метою визначення орієнтира для визначення трансфертних ставок у російських рублях проаналізуємо волатильність ставок MIBOR та MosPrime (табл. 6).

Таблиця 6 – Порівняльний аналіз волатильності ставок MIBOR та MosPrime

Строк	Дисперсія		Середнє квадратичне відхилення		Коефіцієнт варіації, %	
	MIBOR	MosPrime	MIBOR	MosPrime	MIBOR	MosPrime
o/n	1,03	1,24	1,02	1,11	23,69	27,46
1w	1,03	1,21	1,02	1,10	22,10	25,74
3m	2,38	1,74	1,54	1,32	25,97	25,79
6m	2,54	1,64	1,59	1,28	24,00	23,62
12m	2,18	x	1,48	x	19,44	x

Джерело: розраховано автором на основі [6; 10]

З розрахунків можна зробити висновок щодо незначної мінливості як ставок MIBOR, так і ставок MosPrime протягом усього періоду аналізу: 2010–2011 роки та перше півріччя 2012 року. Ставки MIBOR були більш стабільними для строків овернайт та 1 тиждень, а ставки MosPrime – для строків 3 та 6 місяців.

Враховуючи подібну волатильність розглянутих вище індикаторів, а також враховуючи той факт, що при розрахунку ставки MosPrime більшою мірою враховуються прийняті у міжнародній практиці підходи до розрахунку індикативних ставок, доцільно при визначенні трансфертних ставок за операціями у російських рублях

строковістю до 6 місяців як базу розрахунку використовувати ставки MosPrime, а для операцій строковістю понад 6 місяців (враховуючи відсутність розрахунку ставок MosPrime – для строку 12 місяців) – ставки MIBOR.

З огляду на результати наведеного вище дослідження нами розроблено матрицю рекомендованих індикаторів для розрахунку трансфертних цін у банків України (рис. 1). Потрібно зазначити, що індикатори, наведені на даному рисунку, є орієнтовними, їх структура може уточнюватись, враховуючи специфіку діяльності кожного окремого банку.

валюта	гривня	російський рубль	долар США	євро	
строк					
більше 1 року	Неринкові методи трансфертного ціноутворення				витрати банку або інші орієнтири
від 6 до 12 місяців	UIRD	MIBOR	LIBOR (UIRD)	EURIBOR (UIRD)	індекси ставок грошових ринків
від 3 до 6 місяців		MosPrime			
від 1 дня до 3 місяців	KievPrime				
до запитання	оптовий та роздрібний сегменти	оптовий сегмент	оптовий та роздрібний сегменти	оптовий та роздрібний сегменти	орієнтир сегмент грошового ринку

Рисунок 1 – Матриця орієнтирів трансфертних цін банків України

Враховуючи структуру індикаторів, наведених у матриці, визначимо розмір рекомендованих базових ставок станом на 03.06.2013 (ставки LIBOR публікуються із лагом у два місяці, тому вони наведені станом на 28.03.2013) (табл. 7).

При наявності кількох ринкових індикаторів для строкового діапазону у таблиці наводилося середньоарифметичне значення даних індикаторів. На практиці банкам доцільно використовувати середньоарифметичне зважене значення, де вагою виступатиме обсяг операцій за певним строком. Слід зазначити, що для операцій вітчизняних банків у євро та доларах США індикаторами можуть виступати як ставки міжнародних міжбан-

ківських ринків (LIBOR або EURIBOR), так і індикативна ставка національного роздрібного ринку депозитів фізичних осіб (UIRD).

У таблиці 7 ставки UIRD для євро та долара США наведені у дужках. При визначенні трансфертних цін за валютними операціями банку на міжнародних фінансових ринках доцільно орієнтуватись на ставки LIBOR та EURIBOR із відповідним їх коригуванням на ризик країни. З іншого боку, при розрахунку трансфертних цін за валютними операціями банку на роздрібному сегменті національного грошового ринку доцільно орієнтуватись на ставки UIRD.

Таблиця 7 – Значення рекомендованих базових ставок для розрахунку трансфертних цін у банках України, %

	Російський рубль	Гривня	Євро	Долар США
Від 6 до 12 місяців	8,31	17,33	0,419 (5,53)	0,614 (6,70)
Від 3 до 6 місяців	7,25	15,93	0,263 (4,57)	0,388 (5,69)
Від 1 тижня до 3 місяців	6,73	7,23	0,160 (3,91)	0,229 (4,89)
До 1 тижня	6,58	1,85	0,087	0,175
До запитання	6,52	1,06	0,026*	0,156

*Наведено ставку LIBOR(EUR) оскільки для даного строку ставка EURIBOR не розраховується

Зазначимо, що дані, наведені у таблиці 7, є значеннями рекомендованих базових ставок розрахунку трансфертних цін (див. рис. 1) станом на конкретний день. Вони можуть бути не досить об'єктивними, оскільки протягом місяця вартість фінансових ресурсів на міжбанківських ринках може істотно коливатись. Таким чином, банкам доцільно розробити методичку усереднення ринкових орієнтирів трансфертного ціноутворення.

Висновки. За результатами проведеного дослідження методичних особливостей розрахунку індикаторів грошових ринків у розрізі валют та строків, а також аналізу їх волатильності нами сформовано методичні підходи до визначення трансфертних цін строком до 1 року на основі

ринкових орієнтирів. Для доларових ресурсів орієнтиром розрахунку трансфертних цін повинна стати ставка LIBOR (або UIRD для строків від 3 місяців); для ресурсів у євро – EURIBOR (або UIRD для строків від 3 місяців); для гривневих ресурсів строком від 3 до 12 місяців – UIRD та KievPrime для короткострокових ресурсів (від одного дня до 3 місяців), для російського рубля – MosPrime (строком до 6 місяців включно) та MIBOR – для ресурсів строком понад 6 місяців. Врахування сформованих пропозицій дозволить підвищити ефективність управлінського обліку банку та забезпечить обґрунтованість прийняття управлінських рішень на основі об'єктивного розрахунку трансфертних цін.

Список літератури

1. Голов С. Ф. Управленческий бухгалтерский учет / С. Ф. Голов. – К. : Скарби, 1998. – 379 с.
2. Кіндрацька Л. М. Управлінський облік та контролінг у системі управління банку / Л. М. Кіндрацька // Вісник Національного банку України – 2001. – № 8. – С. 20–25.
3. Ольхова Р. Г. Трансфертне цінообразование в системе управления доходностью банка / Р. Г. Ольхова // Банковские услуги. – 2001. – № 7. – С. 34–48.
4. Савченко Т. Практика трансфертного ціноутворення в банках України / Т. Савченко // Вісник НБУ. – 2007. – № 2. – С. 26–31.
5. Савченко Т. Г. Система трансфертного ціноутворення в комерційних банках : монографія / Т. Г. Савченко, М. І. Макаренко. – Суми : ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2008. – 238 с.
6. Сайт Банка России [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://cbr.ru/mkr_base.
7. Сайт ставок LIBOR [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bbalibor.com/bbalibor-explained/faqs>.
8. Сайт ставок EURIBOR [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.euribor-rates.eu/what-is-euribor.asp>.
9. Сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>.
10. Сайт Национальной валютной ассоциации [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nva.ru/nva/indicators>.
11. Сайт Московской Международной валютной ассоциации [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mmva.ru/ribor/>.
12. Хорнгрен Ч. Т. Бухгалтерский учет: управленческий аспект : пер. с англ. / под. ред. Я. В. Соколовой / Ч. Т. Хорнгрен, Дж. Фостер. – М. : “Финансы и статистика”, 2005. – 416 с.
13. Colin Drury. Management and Cost Accounting. Fourth edition / Colin Drury. – London : International Thomson Business Press, 1996. – 928 p.

Отримано 30.04.2013

Summary

This article presents a comparative analysis of indicators of the value of financial resources at national and international money markets. Suggestions for using these market indicators as a benchmark for transfer prices in Ukrainian banks have been formulated.